

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

385.86

Hely

Idő

'1925'

Személy

Elmult idők

a pesti fiakker bakjáról.

Régi, híres bérkocsisok. — A „párizsi“ aki fejdelmeket és főhercegeket hordott kocsiján. — A perzsa sah és a pesti bérkocsis. — Régi gavallérok, régi jó idők.

Egy ócska konflislóról írta egyik legszebb versét *Ady Endre* és nem egy kabaré-dal zeng a pesti bérkocsi romantikájáról. A hangulatos verssorok a boldog békeidőt idézik, amikor nemcsak az egylovast, de a kétfogatut is mindenki használta, akár manap a villamost. A szerelmesek végigkocsikázták Budapest nagy utcáit és a Városliget lombos utait s bizony sok gáláns kalandról tudnának beszélni a rozzant bérkocsik. A háború a pesti konflis romantikáját is megölte és az autótaxi, meg az autóbusz végső csapást mért a bérkocsi-iparra. A konflis és a kétfogatu nemsokára csak olyan, a regényes mult időkre emlékeztető közlekedési eszköze lesz Budapestnek, mint az omnibusz és a margitszigeti lóvasut.

A régi, ismert bérkocsisok jobbára mind tönkrementek, közülük sokan a szegényházba kerültek, vagy a megszokott könnyelmű, jó életet követő nyomoruság után hirtelen elpusztultak. Az egylovások is már csak nagy küzdelemmel tartják fenn magukat, például a kidült lovak helyébe alig tudnak újat szerezni.

Ezen az iparágon már nem lehet segíteni,

még ha autótaxi-engedélyt kapnának is, bajosan kezdhetnének új életet, hiszen egy komplett fogat eladásából legfeljebb négy autókereket vásárolhatnának. A békebeli pesti bérkocsi is már szinte a multé, a fiakkeresek aranyidejére pedig a mai nemzedék már egyáltalán nem emlékezik. Csak régi öregurak és nyugdíjba vonult, egykori híres bérkocsisok tudnak beszélni azokról az időről, amikor az előkelő uriember és a jobb fiakkeresek között valósággal barátságos viszony uralkodott.

A hetvenes-nyolcvanas években

az ismert pesti fiakkeresek

állandó kocsisai voltak az arisztokratáknak és a pesti gavalléroknak, állandóan a rendelkezésükre állottak és az ilyen fiakkeresek szinte a családi életük titkaiba is bepillantást nyertek. Ezek a pesti fiakkeresek tudták, hogy a fiakkerjeiket használó uraságok a nap különböző óráit hol töltik, mikor politizálnak, kötnek tüzetet, hol, mikor mulatnak és melyik órákat töltik a kaszinóban. Külön parancs nélkül is odaállították a kocsit a nap bizonyos órájában, ahol gazdáiknak szüksége volt a bérkocsira.

Szerző:

Cím: Elmult idők a pesti fiakker bakjáról

Forrás:

Pesti Hírnap

3m

(Hely)

1925. 2. 28.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Ezekben az évtizedekben *Budapesten volt is sok jól öltözött, kellemes megjelenésű, jó testállású fiakkeres*, akiknek a nevére ma már kevesen emlékeznek. *Luzianovics Franci*, *Indruch József* (a párizsi), *Luzianovics Mihály*, *Stettner Károly*, *Köbfi és Franci*, *Czinkán Pepi*, *Rabl Ferenc*, *Patek Pepi* (pozsonyi verklis), — mert majdnem mindegyiknek volt ilyen mellékneve — továbbá *Maier Franci* (iszákos), *Mikei Károly és fia*, *Kálmán*, *Staffler Hanzi* (köműves), *Hatvani Pepi* (a' Spar), *Hatvani Ferenc* (a kaszinó fiakkerese, vagy másként: „salzweckni“), *Wachtlschneider József* (szénior), *Wiener Sáni* (kutyanevelő), *Breitner Pepi* („harbi bua“), *Mandelbaum Lipót*, *Löbl Náci*, *Weiss Lipót*, *Beer*.

Budapest egyik legismertebb fiakkerese, Indruch József

volt, akit „párizsi“-nak tituláltak, mert *Párizs-járta ember volt és jól beszélt franciául*. Kellemes módorának, nyelvtudásának és jó megjelenésének köszönhető, hogy állandóan arisztokratákat és előkelő embereket hordozott kocsiján. 1872-től 1922-ig, tehát teljes ötven évig ült a bakon. Mozgalmas fiakkeres pályája rávilágít azokra az időkre, a régi Pestre, amikor még az előkelő gavallérok jobbára csak németül beszéltek kocsisaikkal és állandó fogat gyanánt használták a megszokott bérkocsikat. Gróf *Zichy Viktor Ferraris* — aki belügyi államtitkár volt 1875—78-ban — olyan „zeugot“ állított kocsisának, a párizsinak, hogy páratlan volt Budapesten, gyönyörű magánfogatát és lovait egész Európában ismerték. Mikor gróf *Károlyi István* párbanban lelőtte, öccse, *Zichy Manó*, végkielégítéssel utjára engedte a párizsit. A pesti fiakkeres ekkor, 1880-ban, egy gazdag gyároshoz szerződött, *Elszászba*, illetve *Párizsba*, ahol megtanult franciául és csak az 1885-iki kiállításra került haza, amikor is a szép hajtásért kitüntették százhatvan ezüstitorinttal és egy ezüstkarikás ostorral. Csakhamar megalapította a Bérkocsis Betegsegélyző és Temetkezési Egyletet, amelynek 1886-tól huszonöt évig volt az elnöke.

A párizsi — aki ma egyik előkelő budapesti bank teremőre —

a. Habsburg-ház majdnem minden tagját hordozta kocsiján.

Albrecht és Vilmos főhercegek a főtí nagygyakorlaton meglegedésük írásbeli kifejezésével tüntették ki. *Ferenc Ferdinánd* — valahányszor Budapesten volt — mindig használta a párizsi kocsiját. *Ottó* főherceget hetekig vitte falkavadászatokra. A főherceg különös jókedvű, mulató ember volt, néha a kocsin duettben füttyölt, dalolt a fiakkeresével. *Jenő* főherceg, *Stefánia* főhercegnő és férje, gróf *Lónyay Elemér* is mindig a párizsi kocsiján hajtatott Budapesten. Ha *Stefánia* főhercegnő leányával, *Erszébet* főhercegnővel (*Rudolf* trónörökös gyermekével) Pesten átutazott, szintén csak az ő kocsiját használta.

Indruch József vitte kocsiján *Milán* szerb királyt és barátját, gróf *Zichy Jenőt*, akik Budapesten éjjel-nappal együtt voltak. Ki is tüntették ezüstéremmel. *Mihailovics* és *Boris* orosz hercegeknek nemcsak kocsisa, de kalauza is volt Budapest napali és éjjeli életében, töltik naponta egy *Napoleon d'ort* kapott jutalmul. Mikor a perzsa sah Budapesten járt, ő hordozta egy hatalmas *Landauer-kocsin* és egyúttal ő volt a francia tolmácsa, amiért az exotikus fejedelem nagy ezüstéremmel tüntette ki. Kocsiját használta báró *Senyey Pista*, a híres urlovas, báró *Nikolics Fedor* volt boszniai helytartó, és vitte ünnepélyes zászlószentelések alkalmával a zászlóanyákat. Egy ízben az akkoriban ünnepelt *Küri Klárá*t, negyven főnyi csikósruhába öltöztetett lovasbandériuma kíséretében.

Ezekben a régi időkben az előkelő világ kedvelése volt, hogy

a. Stefánia-uti kocsikörzön valóságos versenyeket rendeztek gyorshajtásból.

Báró *Freystedtler* itt futtatta mindennap nagy orosz

lovait, a magyar mágnások és gavallérok pedig állandóan hajsztolták, lovaival versenythajtva, *Senyey Pista*, gróf *Cziráký János*, a bécsi gróf, *Wimpfen*, gróf *Károlyi László*, gróf *Sándor*, a híres urlovas, *Geist Gazsi*, szintén ismert urlovas, gróf *Zichy Béla*, *Döry Lala*, *Kégl Pista* és mások lovai szaladtak a Stefánia-uti kocsiversenyeken.

A bakon pedig az akkor ismert fiakkeresek ültek. *Mandelbaum*, *Luzianovics*, *Mike Kálmán*, *Indruch*, *Stettner Franci*, *Wampetics Ferenc*, *Schmidt Ferenc*, *Teiser Sáni*, *Braun Karcsi*, *Hikade Rudi*, *Wachtelschneider József*, *Markreiter Vili*, *Sartner Béla*, *Ungvári Gyula*, *Breitner Pepi*, *Nosko Pepi* és *Acs Sándor*. Ezek a fiakkeresek rendszerint ajándékba vagy potomáron kapták a lovakat a kocsijaikon hordott uraságoktól, akikkel a mulatságokban is résztvettek. Kedélyes mulatások zajlottak le Ujjakon, a szép óbudai vendéglőben, *Hermannál*, *Grinsinger* shrammlizenéje mellett, ahol *Kati* néni pompás rántottcsirkéjéhez és ropogós libapecsenyéjéhez hajtogatták hajnalig a pezsgőt és a tüzes borokat.

Senyey Pista, *Cziráký Jancsi*, gróf *Hadik Sándor*, *Bene* 13-as huszárkapitány, *Döry Lala*, *Kiss Niki*, minedennap este vacsorán voltak a budai kocsmában, a „*Politischer Greisler*“-nél, és a vacsorákra ivatalosak voltak *Karola*, *Szamova*, *Brandt* és *Fiori*, a Somossy-orfeum kívánatos divái. A *Hermína-uti Clementznél*, a „*Fehér rózsá*“-ban estétől reggelig tartottak a mulatságok.

A régi híres fiakkeresek mozgalmas és vidám multjából alig maradt valaki, a régiebbek közül már csak a *Wampetics Károly* két fogattal, *Grünfeld E.* egy fogattal, *Schmidt Ferencné* négy-öt fogattal és *Berstein Jenő* néhány fogattal járatnak Budapesten — néhány fiatalabb nemzedékből való társukkal — kétfogatu kocsit.